

BATXILLERAT

Exemple de segon nivell de concreció

Matèria optativa tipificada

ESTÈTICA

Autors: Irene de Puig Olivé
Jaume de Puig Olivé

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Direcció General d'Ordenació Educativa

Matèria optativa tipificada

ESTÈTICA

Autors: Irene de Puig Olivé
Jaume de Puig Olivé

**Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Direcció General d'Ordenació Educativa**

**Edició: Servei d'Ordenació Curricular
febrer de 1999**

ÍNDEX

I. INTRODUCCIÓ	5
EL CONTEXT DE L'ASSIGNATURA	5
L'ESTÈTICA DINS EL CONJUNT DE LES ALTRES MATÈRIES.....	6
INTERVENCIÓ DIDÀCTICA.....	8
AVALUACIÓ	8
II. PROGRAMACIÓ.....	10
DESENVOLUPAMENT DELS CONTINGUTS	10
DISTRIBUCIÓ DELS CONTINGUTS EN MÒDULS.....	18
MÒDUL 1: EL FET ARTÍSTIC	18
<i>Presentació.....</i>	<i>18</i>
<i>Selecció de textos de lectura:.....</i>	<i>18</i>
<i>Objectius</i>	<i>19</i>
<i>Continguts</i>	<i>20</i>
<i>Activitats d'ensenyament-aprenentatge</i>	<i>21</i>
<i>Temporització.....</i>	<i>23</i>
<i>Filmografia per a la primera i segona unitat.....</i>	<i>23</i>
MÒDUL 2: LA REFLEXIÓ ESTÈTICA.....	26
<i>Presentació.....</i>	<i>26</i>
<i>Selecció de textos de lectura</i>	<i>26</i>
<i>Objectius</i>	<i>26</i>
<i>Continguts</i>	<i>27</i>
<i>Activitats d'ensenyament-aprenentatge</i>	<i>29</i>
<i>Temporització.....</i>	<i>30</i>
<i>Filmografia per a les dues unitats.....</i>	<i>31</i>

I. INTRODUCCIÓ

El material que teniu a les vostres mans és un possible segon nivell de concreció de la disciplina d'Estètica que pretén donar una orientació, detallar i precisar què, com i quan ensenyar determinats fets, conceptes i sistemes, procediments i valors, normes i actituds.

L'estètica és la reflexió filosòfica sobre l'art o dit en mots de Kant "és la reflexió filosòfica sobre el sentiment de bellesa, sobre el gust i sobre l'art en general". És doncs, una disciplina especulativa connectada amb la història de les arts plàstiques, amb la música i la literatura per una banda i amb la crítica artística per l'altra.

En un sentit ampli l'estètica avui s'ocupa de les arts clàssiques, però també de les noves arts sorgides durant el segle XX, així com dels fenòmens artístics, se'n digui o no art, que en aquest moment tenen una gran puixança: disseny, publicitat o enginyeria.

Donat que el sentit de l'obra d'art no es troba en la funció específica o en el seu ús exclusiu, l'estètica es planteja quin és el paper del contemplador, quin sentit o significat dóna cada espectador a l'obra, i especula sobre quins són els criteris que fan que una obra sigui anomenada artística i una altra no. O bé què tenen en comú obres tan distintes com un poema, una simfonia, un quadre i un ballet per ser classificades com a obres artístiques.

El plantejament estructural que hem fet a l'hora de desplegar aquest segon nivell és força conservador i molt respectuós amb el primer nivell. Volem dir amb això que no ens hem allunyat massa de la proposta originària, perquè les opcions que hem pogut resseguir a les distintes escoles o a través de l'abundant bibliografia feien difícil una tria que fos amplament superadora.

Ens ha semblat que així donàvem resposta a les inquietuds d'una part del professorat que no ha tingut formació en estètica i que probablement se senti més còmode si ens cenyim al punt de partida que representa el primer nivell en lloc d'aventurar-se a un plantejament agosarat.

L'opció presa, doncs, ha estat la d'ajustar la proposta de segon nivell als continguts que s'oferien en el primer.

En canvi, pensem que en la presentació concreta de materials i en la proposta d'activitats d'ensenyament i aprenentatge hem pres una postura més innovadora en la línia que avui els països anglosaxons tracten les arts i també en sintonia amb les discussions dels departaments d'educació dels museus més importants.

Hi ha molta bibliografia sobre l'educació artística que tangencialment tracta també l'educació estètica. Hem fet nostres algunes de les aportacions de R. Arheim, J. Berger, H. Read, E.W. Eisner, per donar alguns noms.

Per acabar volem dir que també som deutors de la història de l'estètica que és present en la construcció d'aquest segon nivell i del projecte Philosophy for Children que ha inspirat la metodologia dels crèdits.

EL CONTEXT DE L'ASSIGNATURA

L'estètica com assignatura ha d'acomplir la funció especulativa que s'espera d'una matèria filosòfica i endinsar-se en el giravolt del significat dels conceptes, de la descoberta de criteris i de la reflexió sobre el fenomen artístic, però també, i justament per a les condicions que acabem d'esmentar, ha de servir per fer més sensibles els

estudiants a totes les manifestacions artístiques, més respectuosos pels creadors i els ha de procurar unes eines intel·lectuals per esdevenir uns millors contempladors.

La reflexió estètica entra en el batxillerat en un doble sentit. D'una banda s'ha d'analitzar el que representa globalment el fenomen artístic en la nostra societat i de l'altra cal oferir perspectives de reflexió més especialitzades als alumnes que es dediquin a l'art professionalment des de la modalitat de batxillerat artístic.

Els estudiants de batxillerat han de conèixer els aspectes que configuren la societat en la qual viuen per ponderar els aspectes positius i els negatius i sobretot, per poder-se plantejar d'intervenir-hi amb responsabilitat.

Ha de servir per la formació de ciutadans i ciutadanes responsables que no sols tinguin coneixements que els permetin accedir dignament a una professió sinó també que en la seva vida personal tinguin les eines necessàries per a prendre decisions i viure una vida feliç en el respecte a la comunitat.

Quan es tracta d'estudiants que practiquen alguna de les formes artístiques, l'estètica els ha de permetre tenir consciència dels criteris que guien la seva actuació i els ha de procurar noves formes i nivells de reflexió.

Malgrat ésser una matèria d'especialització, l'Estètica ha de respectar les característiques generals que regeixen tot el batxillerat, és a dir, ha de tenir un plantejament integrador, polivalent, flexible i orientador.

Integrador perquè ha d'ajudar a unificar experiències, incorporant-les al bagatge personal i intel·lectual de l'alumne

Polivalent perquè ha d'abraçar un marge ampli que sigui útil tant pels que es vulguin especialitzar en humanitats com pels que triïn altres opcions, tant pels que vulguin seguir estudiant com pels que s'incorporin al món del treball.

Flexible perquè s'ajusti als interessos dels alumnes, pugui tenir un caire de reflexió transdisciplinària i garanteixi l'autonomia dels professors i centres.

Orientadora perquè ha d'oferir elements que permetin que l'estudiant adquireixi criteris i punts de referència tant per la vida acadèmica com per la personal.

Els continguts de la disciplina són de caràcter general i pretenen donar als estudiants les pautes necessàries per llegir i jutjar els fets artístics. En aquest sentit és més útil esperar la reflexió i aguditzar l'esperit d'especialització que no pas farcir de dades i coneixements.

L'ESTÈTICA DINS EL CONJUNT DE LES ALTRES MATÈRIES

A primer cop d'ull podem dir que l'Estètica connecta amb l'àmbit de les ciències socials, però el paper que pot desenvolupar en la formació integral va molt més enllà de les raquítiques fronteres ciències-letres, perquè el paper de la imaginació és imprescindible en tots els àmbits de la vida humana.

En ensenyament, la creativitat, el cultiu de la imaginació, és fonamental, perquè permet d'unificar art, tecnologia i ciències. La creativitat permet de combinar regles, destresa i imaginació. Crear vol dir inventar estructures, relacions, noves maneres d'ordenar l'existent. La imaginació té un paper essencial en tots els àmbits: la capacitat d'inventar, de fantasiejar, de descobrir, de projectar, de crear alternatives, de buscar noves

hipòtesis, d'idear explicacions inexplorades, etc. El pensament creatiu és innovador, trenca hàbits, entra en àrees desconegudes, implica novetat en la forma, en el mètode, en l'estil. Suposa, per tant, la presència d'una qualitat que abans era absent.

Hi ha una frontera definida entre aquesta imaginació i la que porta a l'engany, la superstició, la credulitat il·lusòria i la irracionalitat.

La imaginació i la ciència

La imaginació és, tal com acabem d'enunciar, una capacitat puntal de la formació científica. Com diu Tatarkiewitz: "Si el pensament racional és la verificació sistemàtica d'hipòtesis, la imaginació es converteix sovint en la font de la hipòtesi, la font de la inventiva científica". El científic i el tècnic necessiten crear per fer una hipòtesi, per trobar una eina útil. La imaginació fa flexible el pensament, permet de superar límits dels sentits i dels càlculs, i planteja l'atractiu del misteri.

Avui, per comprendre els avenços de la ciència moderna, el desenvolupament de la imaginació és fonamental. Això no vol dir, però, que ciència i art tinguin els mateixos objectius. En la ciència i la tècnica la imaginació és un mitjà molt útil i en l'art és un fi.

Si, com dèiem, crear és inventar noves estructures mentals, quan la connexió s'expressa en la forma i provoca l'emoció de l'espectador, aleshores en diem art; quan la connexió és formalitzada en llenguatge simbòlic i produeix coneixement, en diem ciència. Art i ciència són dues modalitats del procés creatiu: "L'art articula i la ciència especula; però tots dos són un mirall dreçat enfront de la natura i la frontissa de tot d'elements innovadors," Lluís Racionero.

La imaginació i el marc social

La imaginació també juga un paper clau en el camp social: la planificació, la prospectiva, la previsió són impensables sense la capacitat projectiva. Actualment, a l'hora de viure el present i de planificar el futur, no sols influeix el passat, sinó també el futur: la composició que ens hem fet del futur condiona les nostres decisions presents.

Per això, les autoritats i institucions preveuen els canvis a llarg termini, per anar adequant el present al futur. D'això se'n diu: reconversió industrial, plans quinquennals o reformes.

La imaginació com a eina expressiva

La necessitat d'expressió s'ha convertit en una necessitat. Contrastant amb un món saturat d'informació i "informatitzat", la funció expressiva de la imaginació a través de l'art esdevé quasi terapèutica. La condició d'obra única i de retrobament personal entre l'artista que hi ha darrera l'obra i el subjecte contemplador potencien una comunió interpersonal, que contrasta amb la uniformitat dels grans mitjans. La recerca d'un nou llenguatge personal tant per a la comprensió com per a l'expressió és fonamental per obrir nous canals d'afirmació personal i d'integració.

Estreta connexió amb les àrees artístiques: visual, plàstica i musical. Connexió i sobretot complementarietat, ja que consisteix en una matèria especulativa, de reflexió i anàlisi, i no pretén treballar materials o adquirir tècniques artístiques concretes ni plàstiques ni musicals. Justament per això creiem que resulta un complement esplèndid per a una formació integral.

INTERVENCIÓ DIDÀCTICA

L'estètica lluny de presentar-se com una matèria complexa, difícil i allunyada dels interessos dels estudiants, s'ha de presentar com una reflexió enllaçada a la vida quotidiana de l'alumnat. La música que escolten, la roba que es posen i els seus gustos en decoració i pintura han de ser els punts de partida d'una tasca que els ha d'estimular a voler afermar les seves creences, a justificar les seves opinions i especialment a adquirir criteris personals.

Cal, però tenir molt present que sobre el món de l'art hi ha una colla de tòpics, de prejudicis i de pre conceptes molt arrelats i que caldrà, d'entrada revisar, per això en tots els aspectes es recomanarà la prudència en les opinions, la moderació en els tons i la distància en el judici.

En una matèria on la valoració i el criteri són fonamentals s'ha de treballar de forma que l'alumne tingui clara sensació de llibertat alhora que se l'introdueix a les distintes pautes de valoració del fenomen artístic. La indoctrinació i els absoluts no tenen lloc en una matèria com aquesta, en la qual cada alumne s'ha de forjar el propi criteri com a pas previ per a la formació d'una consciència estètica.

Cal posar en contacte els alumnes amb una gran varietat de formes estètiques per tal d'afavorir aquesta presa de consciència. Proposem per això una forma d'ensenyament viva i activa que consisteixi en veure els museus que tinguem més a mà, anar a teatre i al cinema, a concerts, a exposicions temporals, la visita a l'estudi d'algun artista plàstic, fer coneixença d'algun creador literari local: poeta, prosista, etc.. És a dir, posant-los en contacte directe amb el fenomen artístic i que el professor/a sigui el mediador i orientador d'aquest contacte proporcionant-li les idees necessàries per al judici.

Com a suport fonamental de la matèria cal tenir present la història de l'art, que serà un referent constant, tant si els estudiants en cursen la disciplina com no.

El gruix informatiu de la disciplina vindrà donat o bé per l'explicació del professor/a bé o per la lectura d'un text adient i la seva posterior discussió o bé de la investigació personal, que convenientment dirigida pel professorat, pot anar proveïnt l'alumne de material i recursos assequibles que li permetin fer-se una composició dels aspectes teòrics que es tractaran. Per això és important disposar a l'aula de diccionaris, antologies, textos d'història de l'art, assaigs d'autors bàsics de la història de l'estètica i si és possible fonts de consulta com per exemple CDRoms, Internet, etc..

Les activitats que proposem al llarg dels crèdits han de tenir totes un caire comú i s'aniran adaptat al tipus d'alumnat que tinguem. Evidentment els alumnes que provinquin d'un batxillerat artístic tenen més probabilitats de ser més receptius.

AVALUACIÓ

L'avaluació s'ha de considerar una eina educativa, i com a tal ha de ser coherent amb el sistema educatiu que es planteja; en el nostre cas, partint d'un sistema obert i flexible basat en l'aprenentatge significatiu, l'avaluació ha de ser formativa i orientadora, i s'ha d'adaptar a les circumstàncies dels cursos i dels alumnes.

Segons el marc curricular, l'avaluació ha d'acomplir **dues funcions bàsiques**:

1. Ha de servir per ajustar progressivament l'ajut pedagògic a les característiques i necessitats dels alumnes.
2. Ha de permetre determinar el grau de consecució de les intencions educatives que s'havien plantejat.

En definitiva, ha de descriure i interpretar més que no pas mesurar i classificar, s'ha d'acostar més a valors qualitatius que no pas quantitativs.

El Disseny Curricular contempla tres moments de l'AVALUACIÓ: **l'avaluació inicial, la formativa i la sumativa o final**. Aplicant aquest esquema a l'Estètica, tenim que:

- **L'avaluació inicial**, permetrà conèixer la situació personal i la del grup pel que fa als continguts, procediments i actituds. Aquesta avaluació és important per detectar prejudicis i concepcions prèvies de l'alumnat, que en una matèria com aquesta solen ser molts. Només el fet de poder posar en crisi algunes de les conviccions més arrelades en els estudiants pot donar peu a una actitud més receptiva al llarg dels dos crèdits..
- **L'avaluació formativa** haurà de tenir presents dues vessants. La primera vinculada als pressupòsits teòrics, la segona als valors estètics i es farà al final de cada bloc temàtic.
- **L'avaluació sumativa** ha de ser una síntesi de la trajectòria intel·lectual de l'alumne per l'assignatura tenint en compte el punt de partida i els progressos que ha fet al llarg dels crèdits.

Suggerim per a l'avaluació d'una matèria tan vinculada al subjectivisme una actitud oberta per part del professor que pot ajudar-se dels treballs personals dels alumnes i de les incursions a altres matèries estretament lligades a aquesta com és la Història de l'Art, els Fonaments del disseny o la Imatge.

L'alumne ha de saber, en qualsevol d'aquestes etapes, quina és la seva situació, per tal ser conscient del propi progrés i poder enfocar amb certa autonomia el propi aprenentatge. És en aquest sentit que proposem en qualsevol de les avaluacions esmentades l'ús pautat d'autoavaluacions o formes valoratives que impliquin l'autoreflexió i, per tant, l'anàlisi de la pròpia maduresa.

II. PROGRAMACIÓ

DESENVOLUPAMENT DELS CONTINGUTS

a) Fets, conceptes i sistemes conceptuals

Primer nivell de concreció	Segon nivell de concreció
<p>1. El fenomen estètic: definició i abast.</p> <p>1.1 Concepte i localització de l'art. Les funcions de l'art i la seva evolució.</p> <p>1.2 L'obra d'art com a element de comunicació. Recursos i mitjans de les diferents arts. La interpretació de l'art: contextualisme i aïllacionisme.</p>	<p>1.1 L'estètica Què és l'estètica? Funcions de l'estètica Art i estètica</p> <p>1.2 Les arts Funcions de les arts Evolució de les arts La bellesa natural</p> <p>1.3 L'obra d'art Elements constitutius Art com a comunicació Recursos de les diferents arts</p> <p>1.4 La interpretació de l'art Contextualisme Aïllacionisme Sentit global de l'obra d'art</p>
<p>2. Els comportaments davant el fet artístic.</p> <p>2.1 Experiència perceptiva i experiència estètica: subjectivitat i globalitat. Actituds i recursos de l'espectador.</p> <p>2.2 L'artista com a creador. Les facultats creadores. El context de la creació artística: llibertat i tradició.</p>	<p>2.1 L'experiència perceptiva Sensació i percepció La percepció estètica Les distintes arts</p> <p>2.2 L'espectador Actituds de l'espectador Recursos de l'espectador L'experiència estètica</p> <p>2.3 L'artista com a creador Les facultats creadores La imaginació artística Paper de l'artista</p> <p>2.4 El context de la creació artística L'època com a context La història de l'art Llibertat i tradició</p>
<p>3. La irrupció de l'art a la vida quotidiana.</p>	

<p>3.1 L'entorn construït: arquitectura i urbanisme. Decoració, vestuari i objectes de consum.</p> <p>3.2 La presència de l'art als mitjans de comunicació.</p> <p>3.3 Museus, sales d'exposicions i concerts. El mercat de l'art.</p>	<p>3.1.L'entorn construït Art i vida quotidiana Arquitectura Urbanisme</p> <p>3.2 .Arts aplicades Decoració Vestuari Objectes de consum</p> <p>3.3 Arts i mitjans de comunicació El cinema La publicitat Consum d'art</p> <p>3.4 Art: oci i negoci Els museus Les sales d'exposició i concert El mercat de l'art</p>
<p>4. L'avaluació de l'obra d'art.</p> <p>4.1 El llenguatge avaluador: definició, descripció, valoració i argumentació. Funcions i activitats de la crítica d'art.</p> <p>4.2 El valor estètic: teories subjectivistes i objectivistes. Valors formals, sensorials i vitals de l'obra d'art.</p>	<p>4.1 Els valors estètics Què són els valors? Els valors en el món de l'art Objectivitat i subjectivitat dels valors</p> <p>4.2 Alguns valors estètics Valors sensitius Valors formals Valors vitals</p> <p>4.3 Els judicis estètics Què és un judici? Judicis de fet i judicis de valor Judicis estètics</p> <p>4.4 La crítica i els crítics En què consisteix la crítica? Què són els criteris? Els crítics d'art</p>

b) Desenvolupament dels continguts de procediments

Primer nivell de concreció	Segon nivell de concreció
<p>1. Procediments de caire general: 1.1 Lectura, anàlisi i esquematització de textos breus de teoria o comentaris sobre qüestions relatives a la matèria.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lectura de textos prèviament seleccionats i resum de la informació. 2. Lectura atenta i anàlisi de l'estructura del text. 3. Lectura de fragments teòrics i posterior esquematització del contingut. 4. Lectura, anàlisi i selecció de les idees principals. 5. Lectura comprensiva i formulació de la tesi de l'autor.
<p>1.2 Comentari de textos.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lectura comentada a l'aula i comparació amb les pròpies opinions. 2. Lectura de textos d'opinió per a ser comentats individual o en petit grup. 3. Lectura de fragments teòrics i posterior justificació o detracció de la tesi.
<p>1.3 Composició escrita</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elaborar un text breu a partir d'un concepte bàsic: Bellesa, Harmonia, etc.. 2. Elaborar una redacció a partir d'una sentència o aforisme d'autor o bé a partir d'una frase colpidora. 3. Redactar un text a partir d'un tema cabdal o d'un comentari provocador.
<p>1.4 Definició de conceptes.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Buscar exemples dels conceptes tractats. 2. Treballar la clarificació de conceptes a partir de la semblança i distinció de termes propers, fer mapes conceptuals. 3. Treballar aspectes terminològics a través de la sinonímia i l'antonímia. 4. Procurar la descripció dels conceptes claus de la matèria
<p>1.5 Argumentació d'idees i opinions</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Justificar la pròpia opinió ja sigui en exercicis orals o en exercicis escrits. 2. Comparar la pròpia opinió amb la dels companys o la d'alguna autoritat (contrastant amb la lectura d'algun text doctrinari). 3. Explicitar l'encadenament d'arguments que porten a sostenir una opinió de gust. 4. Procurar buscar els criteris darrers que es troben al final de les nostres creences o gustos.
<p>2. Procediments específics: 2.1 Ús de tècniques d'observació directa i</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Observació a partir de pautes preestablertes. 2. Observació indirecta a través de làmines,

indirecta.	<p>diapositives, documentals, CDROMs, etc.</p> <p>3. Observació directa a partir de l'anada a galeries, museus, d'establir itineraris ciutadans, etc..</p>
2.2 Ús correcte dels conceptes treballats a la matèria.	<p>1. Exercicis de vocabulari a través de la clarificació de conceptes.</p> <p>2. Exercicis de conceptualització a través de l'exemplificació i la contraexemplificació.</p> <p>3. Exercicis de terminologia a partir d'activitats analògiques.</p>
2.3 Contrast de la pròpia experiència com a mitjà per comprendre l'obra d'art en general.	<p>1. Fer-se conscient de la pròpia experiència..</p> <p>2. Ampliar l'experiència amb els recursos que hom tingui a mà: Lectures, vídeos, internet, viatges, etc..</p> <p>3. Comparar, distingir, relacionar.</p>
2.4 Formulació escrita o oral de la visió personal assolida o deduïda.	<p>1. Exposicions escrites o orals d'algun treball preparat amb antelació.</p> <p>2. Murals o exposicions individuals o col·lectives com a síntesi d'un tema.</p> <p>3. Presentació escrita o oral d'un petit estudi de camp.</p>
2.5 Aplicació de models d'anàlisi i valoració de l'expressió artística: formal, temàtica i sociològica.	<p>1. Fer una valoració personal a partir d'alguna fitxa d'observació.</p> <p>2. Anàlisi dels aspectes formals.</p> <p>3. Comparació del tractament temàtic d'un assumpte..</p> <p>4. Anàlisi sociològica d'alguna obra, tenint en compte els factors històrics i culturals en els que estava o està immersa</p>
2.6 Maneig de documentació literària, filmogràfica, etc. i interpretació escaient.	<p>1. Us d'antologies, manuals d'estètica, enciclopèdies d'art o histories de l'art.</p> <p>2. Treballs parcials a través d'una bibliografia mínima.</p> <p>3. Treball de visualització de vídeos films o documentals sobre moments o personatges cabdals de la història de l'art.</p> <p>4. Recerca de nous materials a través dels mitjans més innovadors: Internet, CDROMs, etc..</p>

a) Desenvolupament dels continguts de valors, normes i actituds

<p>1. Actituds en relació amb un mateix: 1.1 Afany de perfeccionar la pròpia receptivitat respecte l'art.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mostrar interès per el món de l'art. 2. Estar obert a la recepció fins del que pot semblar insòlit. 3. Estar atent al propi desenvolupament i al creixement intel·lectual.
<p>1.2 Actitud activa i productiva, tant pel que fa a la contemplació de l'art com a la reflexió i producció d'idees i comentaris sobre l'experiència assolida.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tenir una actitud expectant pel que fa a la contemplació artística. 2. Proposar-se una actitud col·laboradora en la recepció d'experiències. 3. Generar una actitud positiva pel que fa a la producció d'idees.
<p>1.3 Actitud favorable a la millora de la pròpia expressió i comunicació d'idees.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cultiu de les formes d'expressió que siguin més adients i més adequades. 2. Desig de comunicació i intercanvi fecund. 3. Col·laboració en la construcció del coneixement propi i aliè.
<p>1.4 Cultiu de la pròpia receptivitat.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Defugir prejudicis personals i de grup. 2. Aconseguir permeabilitat per a la recepció. 3. Atenció a les capacitats receptives: percepció, imaginació, etc..
<p>2. Actituds envers els altres: 2.1 Interès per participar en activitats de caire artístic.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Estar motivat tant per la part més receptiva com pels aspectes més creatius de l'assignatura. 2. Participar en distintes activitats suficientment variades per a fer-se la idea de distintes aspectes del món de l'art. 3. Participar de forma sistemàtica en alguna pràctica artística personal.
<p>2.2 Respecte per la producció artística en general.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Exercitar la prudència a l'hora de jutjar una feina feta. 2. Mantenir-se lluny de les opinions precipitades i sovint massa ingènues. 3. Procurar comprendre el context cultural i personal de l'artista.
<p>2.3 Respecte envers el patrimoni cultural i artístic.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valorar el llegat cultural en forma d'obres artístiques. 2. Cuidar i millorar les condicions del patrimoni contribuint en la seva neteja o manteniment. 3. Refusar els actes de vandalisme o bretolades que sovint fan malbé obres del patrimoni comú.

<p>2.4. Actitud comprensiva i empàtica per la producció artística d'altri.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comprensió per la creació dels altres. 2. Interès i curiositat per la producció artística dels altres. 3. Buscar l'interès o la motivació que ha provocat determinada expressió artística.
<p>3. Actituds envers el treball i l'estudi: 3.1 Planificació i organització del treball.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Capacitat d'organitzar-se la feina que genera el crèdit. 2. Planificació raonable de les tasques previstes. 3. Atenció a la millora de l'activitat intel·lectual d'anàlisi i crítica.
<p>3.2 Rigor en l'execució de les tasques encomanades.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. En la presentació d'escrits o de treballs de qualsevol tipus. 2. Serietat en la confecció de treballs individuals o col·lectius. 3. Precisió i claredat en les exposicions orals que es prevegin.
<p>3.3 Predisposició a la formulació d'objectius i d'hipòtesis de treball abans d'iniciar qualsevol tasca d'anàlisi i/o valoració d'obres visuals o plàstiques.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Establir fites possibles davant les tasques proposades. 2. Valorar la relació esforç/rendiment de determinades aportacions. 3. Aplicació de l'aprenentatge a la vida quotidiana.

DISTRIBUCIÓ DELS CONTINGUTS A LES DISTINTES UNITATS DIDÀCTIQUES

CONCEPTES	PROCEDIMENTS	ACTITUDS	OBJECTIUS
EL FET ARTÍSTIC			
UD1			
1.1 L'estètica	1.2.1/2.3.1	1.1.1	1
Què és l'estètica?	1.4.1/2.2.2/2.6.1	1.1.2	
Funcions de l'estètica	2.3.1/1.5.2	3.3.1	
Art i estètica	1.5.4/2.2.2	1.2.1	
1.2 Les arts	1.3.1	1.4.1	2/3
Funcions de les arts	1.1.4/2.3.2	1.3.1	
Evolució de les arts	2.5.3/2.6.1	2.3.1	
La bellesa natural	1.4.1/2.3.3/2.5.3	1.2.3	
1.3 L'obra d'art	2.1.1/2.2.3	2.4.2	6/7
Elements constitutius	2.1.2/2.1.3/2.5.2	2.2.2	
Art com a comunicació	2.5.1/ 1.5.1	1.2.3	
Recursos de les diferents arts	2.6.2/1.1.5	3.3.3	
1.4 La interpretació de l'art	1.5.3/2.4.2	1.4.1	8
Contextualisme	1.1.3/2.3.1	1.2.3	
Aïllacionisme	1.1.3/2.2.3	1.3.3	
Sentit global de l'obra d'art	2.5.4/1.2.1	2.3.1	
UD2			
2.1 L'experiència perceptiva	2.1.1/2.5.1	1.2.1	11
Sensació i percepció	2.1.2/2.1.3	2.1.2	
La percepció estètica	2.3.2/2.6.3	1.4.2	
Les distintes arts	1.1.5/2.3.3/2.6.3	3.3.2	
2.2 L'espectador	1.5.2	2.4.2	6/9
Actituds de l'espectador	2.3.1/2.4.3	1.2.2	
Recursos de l'espectador	2.3.2	1.4.2	
L'experiència estètica	1.3.2/1.5.4	1.4.1	
2.3 L'artista com a creador	1.4.1	2.4.2	9/10
Les facultats creadores	2.5.2/2.6.2	2.4.3	
La imaginació artística	1.1.4/1.3.3	2.1.3	
Paper de l'artista	1.2.2/1.5.1/2.3.3	2.4.1	
2.4 El context de la creació artística	2.5.4/2.6.3	3.3.1	4/16
L'època com a context	1.5.2/2.6.1	3.3.2	
La història de l'art	1.1.1/2.6.2	3.1.3	

Llibertat i tradició	1.5.3/2.4.3	3.2.1	
LA REFLEXIÓ ESTÈTICA			
UD3			
3.1.L'entorn construït	1.3.3/2.1.1	1.3.3	4/14
Art i vida quotidiana	1.2.2/2.4.2	2.1.2	
Arquitectura	2.1.3/2.5.2	3.3.3	
Urbanisme	1.1.4/2.3.2	2.1.1	
3.2 .Arts aplicades	1.2.3/1.4.1/2.3.3	3.1.2	4
Decoració	1.1.1/2.3.2	1.1.1	
Vestuari	1.3.2/2.3.1	1.3.2	
Objectes de consum	2.1.1/2.5.4	2.3.3	
3.3 Arts i mitjans de comunicació	1.2.1	2.1.2	14
El cinema	1.5.2/2.5.4	3.3.3	
La publicitat	1.5.4/2.1.1	1.1.2	
Consum d'art	1.5.3/2.3.1	2.3.3	
3.4 Art: oci i negoci	2.1.1/2.4.3	2.4.3	15
Els museus	1.1.4	2.3.2	
Les sales d'exposició i concert	1.2.3/2.3.2	2.3.2	
El mercat de l'art	1.2.3/1.5.2	2.2.1	
UD4			
4.1 Els valors estètics	1.5.1/1.1.3	2.4.1	17/18
Què són els valors?	1.4.3/1.1.4/2.5.3	2.2.1	
Els valors en el món de l'art	1.4.3/1.4.2/1.2.1	1.4.1	
Objectivitat i subjectivitat dels valors	2.1.1/2.1.2/2.3.1	3.3.1	
4.2 Alguns valors estètics	1.4.4/3.2.3/2.5.4	3.2.3	17/19
Valors sensitius	2.3.3/2.6.2	1.2.1	
Valors formals	2.5.2/2.6.3	1.2.2	
Valors vitals	1.4.4/2.4.1	1.2.3	
4.3 Els judicis estètics	1.1.5/1.5.4	3.3.3	18
Què és un judici?	1.4.3/2.4.3	1.3.3	
Judicis de fet i judicis de valor	2.1.2/2.2.2	1.3.1	
Judicis estètics	1.3.3/1.4.2/1.5.3	3.3.2	
4.4 La crítica i els crítics	1.1.1/1.2.2/2.4.3	2.2.2	20
En què consisteix la crítica?	1.3.3/2.5.3	3.1.3	
Què són els criteris?	2.1.1/2.2.3	2.4.3	
Els crítics d'art	2.3.1/2.3.3	2.1.1	

DISTRIBUCIÓ DELS CONTINGUTS EN MÒDULS

Hem repartit els continguts de la matèria d'Estètica en dos mòduls de dues unitats didàctiques cadascun.. El següent quadre resumeix la nostra proposta:

Mòdul 1 - El fet artístic	Mòdul 2 - La reflexió estètica
Unitat 1. L'estètica i les arts.	Unitat 1. La irrupció de l'art a la vida quotidiana.
Unitat 2. Els protagonistes de l'art.	Unitat 2. L'avaluació de l'obra d'art.

MÒDUL 1: EL FET ARTÍSTIC

Presentació

A la primera unitat, després de plantejar-nos algunes qüestions conceptuals com ara què és l'estètica, quin és el seu camp i funcions, etc., entrarem a ubicar les distintes arts, tot plantejant-nos el que tenen en comú, que és l'exploració de la bellesa.

Per anar aterrant, en tercer lloc ens plantejarem què és i quins són els elements constitutius de l'obra d'art. I encara que probablement de forma insuficient, procurarem veure alguns recursos d'algun gènere artístic: pintura, escultura, música, etc. (En aquest apartat és molt important de conèixer les afeccions dels estudiants perquè es poden tractar amb major o menor intensitat unes arts o unes altres). I finalment ens plantejarem la forma com nosaltres rebem aquesta obra d'art.

A la segona unitat ens endinsarem a conèixer els dos grans protagonistes de l'art: l'artista i el contemplador. En un primer moment ens plantejarem la nostra actitud com a espectadors i per això reflexionarem sobre el paper en tant que contempladors i només després pensarem amb les qualitats i el paper de qui crea aquestes obres. Finalment procurarem donar un cop d'ull més ampli relacionant els temes de creativitat i llibertat amb el lligam amb la tradició.

Selecció de textos de lectura:

Unitat didàctica 1

Arnheim R. Arte y percepción visual. Alianza. Madrid, 1979.

Nuevos ensayos sobre psicología del arte. Alianza. Madrid, 1989.

Pensamiento visual. Paidós. Barcelona, 1998.

Berger J. Modos de ver. G. Gili. Barcelona, 1980.

Bosch E. El plaer de mirar. Actar. Barcelona, 1998.

Bou J. Como enseñar el arte. CEAC. Barcelona, 1986.

Calabrese O. El lenguaje del arte. Paidós. Barcelona, 1987.

Carrit E.F. Introducción a la Estética. FCE. México, 1983.

Collingwood R.G. Los principios del arte. FCE. México, 1985.

Dondis A.D. Sintaxis de la imagen. G. Gili. Barcelona, 1990.

Eco U. La definición del arte. Planeta-Agostini. Barcelona, 1970.

Unitat didàctica 2

Kandinsky Cursos de la Bauhaus. Alianza. Madrid, 1975.

La gramàtica de la creació. Paidós. Barcelona, 1988.

Punto y linea sobre el plano. Contribución al análisis de los elementos pictóricos. Labor. Barcelona, 1987.

Knobler N. El diálogo visual. Aguilar. Madrid, 1970.

Llinás J. La música a través de la Historia. Salvat. Barcelona, 1982.

Morawski S. Fundamentos de Estética. Península, 1977.

Plazaola J. Introducción a la estética. BAC. Madrid, 1973.

Objectius

1. Caracteritzar l'Estètica com a disciplina especulativa, lligada d'una banda al procés perceptiu i, d'altra, a la diferenciació i evolució cultural dels conceptes de gust, bellesa i art.
2. Identificar la bellesa i altres qualitats estètiques segons diferents concepcions: harmonia, contrast, mesura, grandiositat, i establir relacions entre els conceptes de gust, bellesa i art.
3. Distingir els conceptes de naturalesa i art. Classificar i caracteritzar les arts.
4. Aplicar criteris per diferenciar les belles arts de les arts útils, arts aplicades o decoratives.
5. Discutir la validesa dels criteris definidors i classificadors emprats, a la llum de diferents actituds i teories entorn de la producció artística desenvolupades en el decurs de la història.
6. Explicar l'art com a procés i com a sistema de relacions entre l'artista, l'entorn social, l'obra generada i l'espectador.
7. Identificar els diferents llenguatges artístics i algun dels seus recursos i mitjans.
8. Caracteritzar i debatre les tendències aïllacionistes i contextualistes en la interpretació de l'art.
9. Distingir la doble capacitat estètica de l'ésser humà, com a creador i com a contemplador.
10. Identificar aspectes del procés creatiu, mecanismes de creació i mètodes de treball que permeten apreciar el valor de les obres d'art i el desenvolupament personal de l'artista.
11. Acostumar-se a la contemplació total, activa, superant la visió passiva, d'obres d'art. Observar, analitzar, reflexionar, criticar i valorar obres d'art utilitzant diversos criteris.

12. Identificar alguns dels components personals, socials i culturals, que condicionen l'experiència i el judici estètic.

Continguts

Procediments

1. Tasques d'anàlisi i definició de conceptes.
2. Tècniques de selecció d'informació.
3. Anàlisi de textos informatius i especulatius.
4. Realització de treballs breus que després seran exposats a l'aula.
5. Algun dels treballs proposats s'exposarà o bé oralment o de forma plàstica (mural, *collage*, etc..)
6. Discussió argumentada sobre distints aspectes conflictius ja sigui en petit o en gran grup.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

Unitat didàctica 1: L'estètica i les arts

1.1 L'estètica

- Què és l'estètica?
- Funcions de l'estètica
- Art i estètica

1.2 Les arts

- Funcions de les arts
- Evolució de les arts
- La bellesa natural

1.3 L'obra d'art

- Elements constitutius
- Art com a comunicació
- Recursos de les diferents arts

1.4 La interpretació de l'art

- Contextualisme
- Aïllacionisme
- Sentit global de l'obra d'art

Unitat didàctica 2: Els protagonistes de l'art

2.1 L'experiència perceptiva

- Sensació i percepció
- La percepció estètica
- Les distintes arts

2.2 L'espectador

- Actituds de l'espectador
- Recursos de l'espectador
- L'experiència estètica

2.3 L'artista com a creador

- Les facultats creadores
- La imaginació artística

Paper de l'artista

2.4 El context de la creació artística

L'època com a context

La història de l'art

Llibertat i tradició

Actituds, valors i normes

1. Valoració del fet artístic i de l'estètica com a disciplina que l'estudia
2. Posicionament positiu respecte al món de l'art, combinant l'esperit crític i la capacitat de disfrutar-lo.
3. Reconeixement d'una visió ampla que va del gust personal als condicionants culturals i històrics.
4. Acceptació del pluralisme i tolerància d'opinions que no compartim.

Activitats d'ensenyament-aprenentatge

En una matèria on la valoració i el criteri és fonamental, s'ha de treballar de forma que l'alumne tingui clara sensació de llibertat alhora que se l'introdueix a les distintes pautes de valoració del fenomen artístic.

La indoctrinació i els absoluts no tenen lloc en una matèria com aquesta, en la qual cada alumne s'ha de forjar el propi criteri com a pas previ per a la formació d'una consciència estètica.

El tipus d'activitats proposades són una concreció dels continguts esmentats i dels objectius de l'assignatura.

Els tipus d'activitats que es proposen en el primer crèdit són:

- Lectura comprensiva de textos. El professor hauria de procurar triar uns textos que fessin la funció d'ampliar la informació en alguns apartats i de crear opinió en altres.
- Comentaris de text. La lectura de textos pot donar pas, gradualment, a un treball personal d'anàlisi i comentari de text en el sentit clàssic: què diu el text, què se'n pot despendre, com conjuga amb altres textos, teories o autors, exposant finalment una opinió personal.
- Qüestions de comparació, classificació i clarificació. Procurar un tipus d'exercicis que afavoreixin establir relacions de semblança i classificació. Per exemple: Comenta i discuteix aquests parell d'opinions oposades: a) "En art tot és imitació de la Naturalesa". Sèneca; i b) "L'art és, en certa manera, una especialització de la realitat". Graf.
- Exercicis d'observació visual i auditiva, com ara observar una obra o bé sentir determinada peça musical.. En un primer moment a través d'alguna pauta però, poc a poc, deixant que els estudiants triïn l'enfocament.

- Exercicis d'exemplificació. Aquest és un tipus d'exercici molt útil ja que ajuda a fer la transferència de la teoria a la comprensió de la realitat estètica. Per exemple: Busca en la història de l'art obres que tractin del mateix tema o que tinguin un mateix tipus de composició.
- Exercicis de contemplació i anàlisi d'obres: Propiciar la contemplació d'obres, si és possible de forma directa, a través d'exposicions o a través de visites a museus o d'itineraris ciutadans.
- Exercicis d'argumentació. L'argumentació ha de ser present en tots els exercicis de caire discursiu -composicions i dissertacions- Es poden preveure propostes específiques on es demanen exclusivament argumentacions. Per exemple: Assenyala què és propi de l'estètica i què no ho és. Justifica la resposta.
- Detectar i destriar prejudicis. Exercici de gran subtileza però imprescindible en una assignatura d'alt contingut ideològic. Per exemple: Observem el que veiem o el que sabem?
- Exercicis de creació o invenció. Com ara fer una composició plàstica a partir d'un esquema proposat per Kandinsky o inventar una història a partir d'un quadre o improvisar un quadre a partir d'un poema, etc.
- Exercicis de terminologia i llenguatge específic dels sentits, i de l'art. Per exemple: Busca narracions o descripcions sobre la contemplació estètica tot analitzant els conceptes emprats, adonant-te de les analogies que s'usen, etc..
- Composicions. Producció de textos breus que tenen com a objectiu estimular la imaginació i l'enginy. Han de ser redaccions personals on es mostri la comprensió del tema proposat a partir d'una elaboració pròpia. El tema pot arrencar d'un concepte o d'una frase.
- Dissertacions. Petits treballs d'investigació on hi juguen la quantitat i qualitat de la informació, la capacitat de síntesi i l'habilitat d'expressió. Exemples: Visitar un museu o una exposició i fer una dissertació sobre l'experiència.
- Treballs en grup
 - * Pla de discussió. L'entem com un exercici oral del grup-classe que consisteix en tractar col·lectivament alguns temes o aspectes a partir d'algunes qüestions que el professor pot donar prèviament als alumnes per dinamitzar el diàleg. No es tracta de respondre-les com un qüestionari tancat, al contrari, han de servir per establir polèmica i enriquir els conceptes a través del diàleg. Caldrà l'habilitat del professor, en un paper de moderador i de conductor, per fer fecundes les discussions. Es poden utilitzar abans d'encetar el tema, com a motivació.
 - * Es poden plantejar també altres treballs en grups reduïts. Algunes propostes de petit grup són simplement graons per a la discussió final de tot el grup-classe.

-
- * Propostes de debats sobre temes que afecten la seva actitud com a contempladors i/o creadors.
 - Exercicis interdisciplinaris. Es poden fer propostes d'incursió des de l'estètica a altres camps. En literatura: Buscar, a partir de lectures fetes, descripcions de situacions de contemplació artística o comentaris sobre la creació ja sigui literària o plàstica.
 - Treballs sobre els mitjans de comunicació com a font d'informació i interpretació. Propostes en forma d'articles de diari que cal comentar en forma de text o bé usar com a punt de partida d'exercicis sobre com fer el seguiment d'una notícia o confeccionar un dossier de premsa sobre una qüestió: una exposició, un centenari, un premi literari, un concert, etc..
 - Proposta de treball d'investigació. Tal i com es preveu en el Disseny curricular al llarg dels dos anys del batxillerat cal fer un treball de recerca. Des d'aquesta matèria es pot proposar l'elaboració d'un treball de recerca de caire artístic o interdisciplinar.
 - Ús i consulta bibliogràfica. Caldrà que els estudiants s'acostumin a manejar bibliografia sobre els temes tractats per tal de procurar-se l'ampliació de coneixements i com a eina d'aprofundiment d'algunes dissertacions o treballs que es proposin.
 - Visionar filmografia. El llistat de films que es pot suggerir és també indicatiu però fora bo orientar els alumnes en la descoberta del cinema com element informatiu i formatiu. Sovint no cal veure els films en la seva totalitat. En alguns casos la tria de fragments seleccionats és suficient per il·lustrar algun dels aspectes que hom vol remarcar. Això no vol dir que els estudiants no puguin disposar de la cinta per veure, si volen a casa, el film complet.
 - Visita a museus i exposicions. Aquesta és una activitat de primer ordre que s'ha de fer sovint i fins val una sortida col·lectiva. A part dels museus històrics i els d'art contemporani cal tenir presents alguns museus específics com ara el del Cinema de Girona, el de les Joguines de Figueres, etc. Sense deixar de banda les exposicions puntuals o antològiques que es puguin produir mentre treballem l'assignatura.

Temporització

Proposem una mitjana de 15 o 16 hores per unitat i deixem les altres o bé per a les avaluacions o per a visionar algun documental o fer alguna sortida a museus o exposicions. El repartiment podria ser de 15 hores per unitat, més tres per a les avaluacions inicial, formativa i sumativa i quedarien dues hores que servirien per reforçar, o avançar en la matèria..

Filmografia per a la primera i segona unitat

Hi ha molts films que poden ajudar a il·lustrar alguns dels aspectes que tractem. Hem fet una breu selecció de films que són relativament fàcils de trobar i deixem a criteri del professor aquells que per l'oportunitat i adequació es puguin anar afegint al llarg del crèdit. Es poden passar alguns fragments a classe o bé es poden recomanar per a veure a casa.

BODAS DE SANGRE. España, 1980. D: Carlos Saura. I: Antonio Gades, Cristina Hoyos, Juan Antonio, Pilar Cárdenas. Una boda gitana, els nuvis ballen, després la núvia i el seu antic amant s'escapen junts. El marit i l'amant es barallen i es maten.

CARMEN DE BIZET. (Carmen). Itàlia-França, 1983.. D: Francesco Rosi. I: Plácido Domingo, Julia Mgenes-Johnson, Ruggero Raimondi, Faith Eshan. Probablement la més ambiciosa de totes les adaptacions cinematogràfiques de "Carmen" de Merimée, concebuda a partir de l'òpera que sobre el tema va escriure Bizet. Amb la col·laboració de noms importantíssims del panorama operístic actual.

FLAUTA MÁGICA, LA (Trollflojten) , Suècia, 1974. D:Ingmar Bergman. I: Josef Kostlinger, Irma Urrila, Hakan Hagegard, Elisabeth Erikson. Una pel·lícula en certa manera singular dins de la filmografia de Bergman, que proposa una versió particular de l'obra de Mozart partint d'una estètica molt acurada.

MAGNÍFICO AVENTURERO, EL. Espanya-França, 1963. D: Ricardo Fredda. I: Brett Halsey, Gianpiero Littera, Félix Dafaucé, Claudia Mori. Biografia cinematogràfica del cèlebre escultor i joier Benvenuto Cellini. Tot el que fa fins aconseguir realitzar la seva obra mestra, Perseu, el cap del qual era el del seu germà Francesc.

MOULIN ROUGE (Moulin Rouge) USA, 1953. D: John Huston. I: José Ferrer, Colette Marchand, Suzanne Flon, Zsa-Zsa Gabor. Film romàntic amb un encertat us del color pel que fa als dibuixos del protagonista. La biografia de Toulouse-Lautrec queda encaixonada dins dels registre moral del director. El biografat passa a ser un perdedor, en haver triomfat com a artista però no com a home, degut al seu defecte físic.

NOCHE DEL ADIÓS, LA. (La nuit des adieux), França-URSS, 1966. D: Jean Dreville. I: Gilles Segal, Nicolas Tcherkassov, Oleg Strigenov, Jacques Ferriere. Una espectacular superproducció rodada en 70 mm., de caràcter biogràfic, que tracta de la vida i obra de l'impulsor del ballet rus, així com les seves relacions amb Tchaikowski. Molt desplegament coreogràfic que dóna fastuositat al conjunt.

REMBRANDT. (Rembrandt) GB, 1936. D: Alexander Korda. I: Harles Laughton, Elsa Lanchester, Gertrude Lawrence, Marius Goring. Biografia sobre el pintor.

SCHEHEREZADE. (Song of Scheherezade) Usa, 1947. D: Walter ReÉsch. I: Jean-Pierre Aumont, Ivonne de Carlo, Brian Donlevy, Eve Arden. Una pel·lícula memorable per la singularitat de les seves propostes: la visió que la Universal va proposar de la vida de Rimsky-Korsakof i de l'origen de la seva composició Scheherezade molts intermedis operístics.

TCHAIKOWSKI. Rússia), 1970. D: Igor Talànkín. I: Innokenti Smoktunovsky, Antonina Shdrnova, Maya Plisétskaya, Vladislav Strzélchik. La vida del genial compositor rus, concebuda com un homenatge a la seva figura i obra, a través d'unes belles imatges que serveixen de fons a l'obra musical del compositor.

AMADEUS (Amadeus). USA, 1984. D: Milos Forman. I: Murray Abraham, Tom Hulce, Elizabeth Berrige, Roy Dotrice. Moments estelars, com aquell que diu, en l'existència del llegendari Amadeus Mozart, pel que fa, en gran part, a la seva relació amb el també músic Salieri, el qual intentarà acabar amb la vida del músic a causa de l'enveja. 8 Oscars.

LOCO DE PELO ROJO,EL. (Lust for life) USA, 1956. D: Vincente Minnelli. I: Kirk Douglas, Anthony Quinn, James Donald, Pamela Brown. Brillant adaptació de la biografia escrita per Irving Stone sobre el pintor Van Gogh, retratant la seva anguniosa vida.

GRECO,EL. Espanya-Itàlia-França, 1964. D: Luciano Salce. I: Mel Ferrer, Rossana Schiaffino, Adolfo Ceci, Angel Aranda. Una biografia del pintor toledà, que no va acabar d'agradar, malgrat els mitjans.

SIMFONIA DE PRIMAVERA. (Frühlingssinfonie) Alemanya,1983. D: Peter Schamoni. I: Nastasia Kinski, Rolf Oppe, Herbert Gronemeyer, Bernhard Wicki. Evocació de la figura de Schuman i de les circumstàncies que van precedir la composició d'aquesta obra.

MÒDUL 2: LA REFLEXIÓ ESTÈTICA

Presentació

Una vegada aclarits alguns dels conceptes bàsics del món de l'art ens podem plantejar una reflexió sobre el paper de l'art en el món i quin és el seu protagonisme a la vida de cada dia i qüestions sobre la manera d'avaluar els objectes i els fenòmens artístics..

La primera unitat d'aquest mòdul ens portarà a repensar la nostra vida quotidiana en relació amb les arts, és a dir, a captar i descobrir la influència de les arts en les nostres vides, partint des de l'arquitectura, que ens dóna sostre fins a les arts plàstiques o les aplicades. En aquest mateix sentit estudiarem quina és la relació entre l'art i els distints mitjans de comunicació. Finalment ens preguntarem sobre els espais habituals on es produeix o s'exhibeix l'art i quin és el seu mercat: galeries, museus, marxants, bienals, exposicions, fires, etc..

A la segona unitat entrarem de ple a l'aspecte més polèmic de l'art: a la valuació o valoració d'una obra o d'un fet artístic. El tema del mercat ja ens haurà introduït a l'aspecte convencional del valor econòmic de l'art i ara establim els criteris (alguns d'històrics) que s'han usat per poder qualificar -i també quantificar econòmicament- les obres d'art. Plantejarem els aspectes axiològics i de criteri així com la relació amb el judici estètic procurant donar una visió positiva i pluralista més que no pas relativista de l'assumpte.

Selecció de textos de lectura

Unitat didàctica 3

Munari B. Diseño y comunicación visual. Gustavo Gili. Barcelona, 1975.

Racionero Ll. Art i ciència. Laia. Barcelona, 1987.

Tatarkiewicz W. Historia de seis ideas. Tecnos. Madrid, 1989.

Vigotski L.S. Psicología del arte. Barral. Barcelona 1970.

Wolfflin H. Conceptos fundamentales en la Historia del Arte. Espasa Arte. Madrid 1989.

Unitat didàctica 4

Kandinsky N. Kandinsky y yo. Parsifal. Barcelona, 1988.

Leonhard K. Paul Cézanne. Ed. 62-Caixa de Catalunya. Barcelona, 1990.

Lieberman A. Wagner, el visitante del crepúsculo. Gedisa. BCN, 1990.

Penrose R. Miró. Destino. Barcelona, 1974.

Russell J. Henry Moore. Gustavo Gili. Barcelona, 1965.

Sales F. Van Gogh. Empúries. Barcelona, 1990.

Stendhal Vida de Rossini. Aguilar. Madrid, 1987.

Strawinsky Th. El mensaje de Igor Strawinsky. Parsifal. BCN, 1989.

Van Gogh Elisabet H. Van Gogh. Parsifal. Barcelona, 1989.

Velsheijn A. Rembrand. Aguilar. Madrid, 1982.

Objectius

1. Acostumar-se a la contemplació total, activa, superant la visió passiva, d'obres d'art. Observar, analitzar, reflexionar, criticar i valorar obres d'art utilitzant diversos criteris. (Objectiu terminal 11).
2. Identificar alguns dels components personals, socials i culturals, que condicionen l'experiència i el judici estètic. (Objectiu terminal 12).

3. Respectar el treball creatiu dels altres i mostrar predisposició al diàleg constructiu i a l'intercanvi d'opinions. (Objectiu terminal 13).
4. Reconèixer la presència de l'art a la vida quotidiana i analitzar algun dels seus àmbits operatius: fotografia, vídeo, publicitat, disseny, urbanisme o mobiliari urbà. (Objectiu terminal 14).
5. Valorar els avantatges i els inconvenients que suposa la irrupció i popularització de l'art a la vida quotidiana, la funció dels mitjans de comunicació i de les institucions en la promoció i, de vegades, banalització del fet artístic, i el paper del mercat de l'art. (Objectiu terminal 15).
6. Prendre consciència dels diferents camps i potencials llocs de treball que comporta la puixança de l'activitat artística en l'actualitat. (Objectiu terminal 16).
7. Analitzar textos que continguin opinions estètiques, crítiques d'art o reflexions teòriques sobre l'art, identificant tema, tesi i argumentació, judicis de finalitat i judicis de valor, informació i opinió. (Objectiu terminal 17).
8. Qüestionar críticament la validesa dels judicis estètics. Caracteritzar l'objectivisme i el subjectivisme en art. (Objectiu terminal 18).
9. Argumentar els judicis de valor propis, basant-se en criteris sensorials, formals i/o vitals. (Objectiu terminal 19).
10. Elaborar una crítica d'art tenint en compte el conjunt de totes les interrelacions que poden establir-se en relació amb una obra. Utilitzar amb propietat els conceptes bàsics treballats a l'assignatura. (Objectiu terminal 20).

Continguts

Procediments

1. Interpretar l'entorn quotidià com un món on l'art té una presència constant
2. Formular opinions fonamentades d'anàlisi estètica a partir de criteris sòlids i ben defensats
3. Analitzar alguna crítica d'art de rabiosa actualitat
4. Elaborar alguna crítica a partir de la contemplació d'alguna obra d'art
5. Exposició d'algun treball que s'hagi encomanat ja sigui individualment o en grup. La presentació es pot fer o bé oralment o de forma plàstica (mural, *collage*, etc..)
6. Discussió argumentada sobre distints aspectes conflictius ja sigui en petit o en gran grup.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals:

Unitat 3. La irrupció de l'art a la vida quotidiana.

3.1.L'entorn construït

Art i vida quotidiana

Arquitectura

Urbanisme

3.2 .Arts aplicades

Decoració

Vestuari

Objectes de consum

3.3 Arts i mitjans de comunicació

El cinema

La publicitat

Consum d'art

3.4 Art: oci i negoci

Els museus

Les sales d'exposició i concert

El mercat de l'art

Unitat 4: L'avaluació de l'obra d'art.

4.1 Els valors estètics

Què són els valors?

Els valors en el món de l'art

Objectivitat i subjectivitat dels valors

4.2 Alguns valors estètics

Valors sensitius

Valors formals

Valors vitals

4.3 Els judicis estètics

Què és un judici?

Judicis de fet i judicis de valor

Judicis estètics

4.4 La crítica i els crítics

En què consisteix la crítica?

Què són els criteris?

Els crítics d'art

Valors, actituds i normes

1. Actitud favorable a la diversitat i al contrast d'opinions, fugint de dogmatismes essencialismes.
2. Despertar la sensibilitat pels fenòmens artístics.
3. Ajudar a adquirir un gust personal que no estigui a mercè de modes.
4. Desenvolupament del sentit crític i de la tolerància.

Activitats d'ensenyament-aprenentatge

Els tipus d'activitats que es proposen en aquest segon crèdit són:

- Lectura comprensiva de textos. Exercici de lectura que hauria de fer les mateixes funcions que hem anunciat en el primer mòdul.
- Comentaris de text. La lectura sovintejada de textos que ja haurem iniciat al primer mòdul donarà pas a un treball personal de recerca d'informació i d'anàlisi i comentari de text en el sentit clàssic. Es donarà sempre referència del text original, per tal de que l'estudiant interessat pugui anar a la font i llegir tot el capítol o el llibre del qual és extret el fragment.
- Qüestions de comparació, classificació i clarificació que reforcen la tasca feta al primer mòdul i que consisteix en treballar a partir de conceptes a través d'exercicis com ara: Comparar dues o més sentències, postures o opinions.
- Exercicis d'observació visual i auditiva que s'ampliaran a totes les activitats que es pugui. Així seran aprofitades les exposicions locals, les inauguracions de noves sèus, de museus, galeries, etc..
- Exercicis d'exemplificació. Són exercicis molt útils, tant per a la comprensió d'un fet o concepte com per a la concreció que representa. S'estimularà els estudiants a donar exemples i contraexemples de les seves afirmacions.
- Exercicis de contemplació i anàlisi d'obres que s'han de convertir en hàbit, de manera que acabi formant part d'una manera d'anar pel món, i que el pas per aquesta matèria els no sigui només accidental, sinó que tenyeixi tota la seva vida de consumidors d'art.
- Exercicis d'argumentació. Tot i que l'argumentació ha de ser present en tots els exercicis de caire discursiu -composicions i dissertacions- hi ha també propostes específiques on es demanen exclusivament argumentacions. Per exemple: Quin dret té a criticar l'anomenat crític d'art?
- Detectar i destriar prejudicis. Exercicis imprescindibles en una assignatura d'alt contingut ideològic. I absolutament necessari per a una bona educació de la sensibilitat. Per exemple: és el mateix dir: "m'agrada" que dir: "és bo"?
- Exercicis de creació o invenció. Es tracta d'idear exercicis que ajudin a desvetllar l'aspecte actiu, promocionant i motivant la capacitat de creativitat de l'estudiantat. Per exemple: realitzar una obra plàstica, literària o musical com a punt de partida per a la descoberta de la pròpia experiència comunicativa..
- Completar esquemes. Proposa de realitzar uns quants esquemes conceptuals que han de servir per a reflexionar sobre les relacions que determinats conceptes generen i que han d'esperonar la capacitat d'establir connexions entre fets i valors.

- Exercicis de terminologia i llenguatge relacionats amb l'adquisició de conceptes i la capacitat comunicativa de l'experiència estètica. Per això es treballarà amb crítiques de diaris i periòdics, així com de revistes especialitzades.
- Composicions. Redacció de textos breus que tinguin com a objectiu estimular el pensament propi. Han de ser escrits personals on es reflecteixi la comprensió del tema proposat. El tema ser suggerit per un concepte o una frase, per exemple: Relació entre art i publicitat.
- Dissertacions. Breus treballs d'investigació on intervenen la capacitat de trobar informació, la capacitat de síntesi i l'habilitat d'expressió. Exemples: Fer una crítica exhaustiva d'una activitat ciutadana: exposició, nou edifici, representació teatral, etc..
- Treballs en grup ja esmentats al primer mòdul, com ara: plans de discussió i debats.
- Exercicis interdisciplinaris. A més de la Història de l'Art com a matèria de referència ens podem ajudar de la interacció entre les assignatures de literatura, música, disseny, etc..
- Treballs sobre els mitjans de comunicació com a font d'informació i interpretació. A partir de textos d'actualitat a través d'articles de diari o de revistes especialitzades fer el seguiment d'una notícia o confeccionar un dossier de premsa sobre una qüestió: una exposició, un centenari, un premi literari, un concert, etc. En aquest segon crèdit usarem especialment l'apartat periodístic de les crítiques d'art i d'espectacles.
- Ús i consulta bibliogràfica. Al final de cada unitat es pot donar a l'alumne una bibliografia indicativa per a l'ampliació de coneixements i com a eina d'aprofundiment per a la seva formació o per als exercicis que les requereixin.
- Visionar filmografia. Es disposarà d'un llistat de films per poder suggerir als estudiants. Val a dir que entenem aquest visionat a través d'una doble funció: d'una banda presenta una biografia, una situació o una anècdota que té alguna relació amb el món de l'estètica i al seu torn el film és un producte susceptible de ser tractat també com a obra d'art.
- Comentaris sobre eslògans o aforismes. Són exercicis breus que solen partir d'opinions molt clares, sovint punyents i provocadores, i es demana a l'estudiant una certa agilitat en la comprensió i en la capacitat argumentativa, ja sigui a favor o en contra, desglossant els per què. Per exemple: "La bellesa és encara de més mal explicar que la felicitat" Simone de Beauvoir.

Temporització

Proposem com a l'altre crèdit una mitjana de 15 o 16 hores per unitat i deixem les altres per a les avaluacions o per a visionar algun documental o fer alguna activitat a l'aula. En cap cas les 15 o 16 hores per unitat són exclusivament lectives, en el sentit expositiu hi ha

d'entrar també algun element de creació per part de l'alumnat, de recerca d'informació i fins de sortida, si es disposa de prou temps.

Filmografia per a les dues unitats

Reutilitzar algun aspecte dels films que s'hagin vist al mòdul anterior. Per aquest segon mòdul creiem que són adients:

CORAZÓN DE CRISTAL.(Herz aus glass). Alemanya, 1976. D: Werner Herzog. I: Josef Bierbichler, Stefan Guttler, Clemens Schreitz, Volker Prechtel. A les acaballes del S. XVII, en una aldea perduda en el bosc de Baviera, mort el mestre cristaller, artífex del cristall robí; altres fonedors assagen per tal de trobar la fórmula màgica.

TORMENTO Y EL ÉXTASIS, EL.(The agony and the ecstasy) GB, 1965. D: Carol Reed. I: Charlton Heston, Rex Harrison, Diane Cilento, Harry Andrews. Mastodòntica superproducció històrica, que proposa una versió truculenta però poc compromesa del controvertit artista Miguel Angel centrant-se especialment en les relacions entre aquest i el Papa Juli II . El paper de la creació però també tot el món mercantil i de poder que genera l'art hi és ben reflectit.